

RUTAS PIRINEOS

Eth Latèr (Tuc de Betlan) Val de Toran, Val d'Aran

DADES TÈCNIQUES

Dificultat: **Mitjana**
Dificultat tècnica: **BE-S3**
Modalitat: **Esquí de muntanya**
Longitud: **13 km**
Temps: **ascens 4h i descens 2h**
Desnivell: **+1135 m**
Classe terreny d'allaus (ATES):
Exigent, Complex a l'aresta cimera

DATOS TÉCNICOS

Dificultad: **Media**
Dificultad técnica: **BE-S3**
Modalidad: **Esquí de montaña**
Longitud: **13 km**
Tiempo: **ascenso 4h y descenso 2h**
Desnivel: **+1135 m**
Clase terreno de aludes (ATES):
Exigente, Complejo en la arista cimera

Introducció Introducción

A l'extrem nord de la Val d'Aran, la vall de Toran és sense dubte la més salvatge i solitària de totes. Malgrat que l'altitud dels seus cims és modesta i la cota del seu accés principal – el Refugi dera Honeria (1.008 m) – és força baixa, la seva marcada orientació nord permet normalment, al cor de l'hivern, lliscar des del mateix refugi. Ens caldrà aproximar llargament, primer per pista, i després per antigues tiraderes d'extracció de fusta que guanyen metres ràpidament per una preciosa fageda i més amunt avetosa. En sortir del bosc, ens apareixerà un terreny sorprenentment alpi i indòmit. Eth Latèr (topònim original o Tuc de Betlan segons el mapa del ICGC) és l'ascensió amb esquís més assequible dins de l'aventura que sempre implica endinsar-se a Toran a l'hivern.

En el extremo norte del Valle de Aran, el valle de Toran es sin duda el más salvaje y solitario de todos. A pesar de que la altitud de sus cumbres es modesta y la cota de su acceso principal - el Refugio dera Honeria (1.008 m) - es bastante baja, su marcada orientación norte permite normalmente, en el corazón del invierno, deslizar desde el mismo refugio. Necesitaremos aproximar largamente, primero por pista, y luego por antiguas tiraderas de extracción de madera que ganan metros rápidamente por un precioso hayedo y más arriba abetal. Al salir del bosque, nos aparecerá un terreno sorprendentemente alpino e indómito. Eth Later (topónimo original o Tuc de Betlan según el mapa del ICGC) es la ascensión con esquís más asequible dentro de la aventura que siempre implica adentrarse en Toran en invierno.

 Autor: Montse Bacardit Peñarroya

 Fotos: Carles Lluch

La primera part de l'itinerari transcorre per terreny Simple. Des del mateix Refugi dera Honeria, agafem el camí indicat com a GR-211-3, que enfila pel marge dret del Gotèr de Comatroja. Reprenem la pista forestal a cota 1.100 m, i després de creuar els Gotèrs de Bredreda, Comatroja i Arbaet en diversos revolts obacs, continuem uns 2 km fins a cota 1.361 m, on trobem un camí evident que puja a l'esquerra de manera forta. El prenem i remuntem el bosc fent algunes zigues-zagues. Aquest tram pot ésser perdedor, ja que el camí és cada cop menys evident. Com a referència, hem d'anar a sortir a la clariana de bosc més baixa (cota 1.700 m) de l'indret anomenat Es Cobos. Seguim guanyant metres per les clarianes en direcció sud i de seguida arribem a Es Cobos, un bonic circ delimitat a l'oest per la Serra de Peirahita i l'escarpada cara nord del mateix Eth Latèr. Entrem en terreny Exigent en el qual, sense haver-hi un itinerari evident, cal que busquem el millor pas per guanyar la Serra de Peirahita. Haurem de vigilar les acumulacions i cornises que se solen formar al seu costat est. Un cop a l'aresta, ja no l'abandonarem fins al cim. Si ens separem de l'aresta i tracem pel vessant oest, de fort pendent, de la Serra de Peirahita, estarem exposats a una caiguda amb conseqüències: terreny Complex per definició, que només podrem afrontar amb condicions de neu estable. En els darrers metres, l'aresta esdevé un llom ample i el pendent es suavitzava. Eth Latèr culmina en una ampla esplanada, en contrast amb el terreny Complex que l'envolta per totes direccions. La seva posició més al nord respecte la resta de muntanyes de l'obaga de Toran el converteix en un mirador excel·lent, en el que destaca la imponent cara sud del Tuc de Crabèra. Si és la nostra primera incursió hivernal a Eth Latèr, farem el descens i retorn al cotxe pel mateix itinerari d'ascens.

La primera parte del itinerario transcurre por terreno Simple. Desde el mismo Refugio dera Honeria, tomamos el camino indicado como GR-211-3, que enfila por el margen derecho del barranco de Comatroja. Retomamos la pista forestal en cota 1.100 m, y después de cruzar los barrancos de Bredreda, Comatroja y Arbaet en varias curvas umbrías, continuamos unos 2 km hasta cota 1.361 m, donde encontramos un camino evidente que sube a la izquierda de manera fuerte. Lo tomamos y remontamos el bosque haciendo algunas eses. Este tramo puede ser perdedor, ya que el camino es cada vez menos evidente. Como referencia tenemos que ir a salir al claro de bosque más bajo (cota 1.700 m) del lugar llamado Es Cobos. Seguimos ganando metros por los claros en dirección sur y enseguida llegamos a Es Cobos, un bonito circo delimitado al oeste por la Sierra de Peirahita y la escarpada cara norte del mismo Eth Latèr. Entramos en terreno Exigente en el que, sin haber un itinerario evidente, hay que buscamos el mejor paso para ganar la Sierra de Peirahita. Tendremos que vigilar las acumulaciones y cornisas que se suelen formar en su lado este. Una vez en la arista, ya no la abandonaremos hasta la cima. Si nos separamos de la arista y trazamos por la vertiente oeste, de fuerte pendiente, de la Sierra de Peirahita, estaremos expuestos a una caída con consecuencias: terreno Complejo por definición, que sólo podremos afrontar con condiciones de nieve estable. En los últimos metros, la arista se convierte en un cordal ancho y la pendiente se suaviza. Eth Latèr culmina en una amplia explanada, en contraste con el terreno Complejo que lo rodea por todas direcciones. Su posición más al norte respecto al resto de montañas del lado umbrío de Toran lo convierte en un mirador excelente, en el que destaca la imponente cara sur del Tuc de Crabèra. Si es nuestra primera incursión invernal en Eth Latèr, haremos el descenso y retorno al coche por el mismo itinerario de ascenso.

Esquí de muntanya en el valle de Torán, una de las zonas más desconocidas y salvajes de la Val d'Aran.

En la traza de subida al Tuc de Betlan, por terreno Exigente.

Itinerari a Eth Latèr (Tuc de Betlan) i classificació del terreny d'allaus (ATES)

